

KONFERENSIYALAR.UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

I RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

MAY, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

<https://sp-press.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**I RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, 7-may

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 137 bet.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025>

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz> | <https://sp-press.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 7-may, 2025-yil

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rinni bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzARB muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huqular himoyalangan.

© "Sciences problems team" MChJ, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

BIOLOGIYA FANLARI

Боймуродов Ҳусниддин, Пардаев Юнус, Ҳафизова Малика APORRECTODEA ROSEA (SAVIGNY, 1826) ЁМФИР ЧУВАЛЧАНГИНИНГ ТАРҚАЛИШИ ВА ЭКОЛОГИЯСИ.....	6-9
--	-----

-TEXNIKA FANLARI

Инагамов Бобур СИФАТ МЕНЕЖМЕНТИ ВА СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ СОҲАЛАРИДА АМАЛИЙ ТАЖРИБАГА АСОСЛАНГАН ТАЪЛИМНИ ШАКЛАНТИРИШ: ДУАЛ ТАЪЛИМ МОДЕЛИ: КОРХОНА ВА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ЎРТАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК.....	10-13
--	-------

TARIX FANLARI

Umarov Sardor GERMANIYANING ILMIY-MADANIY TARAQQIYOTIDA O'ZBEKISTON VA GERMANIYA XALQ DIPLOMATIYASI DOIRASIDAGI HAMKORLIGINING O'RNI	14-21
--	-------

Suyarov Maxmudjon ELLINIZM DAVRIDA YUNON YOZUVINING O'RTA OSIYODAGI MAHALLIY TILLARGA TA'SIRI.....	22-27
--	-------

IQTISODIYOT FANLARI

Madartov Bahrom PAXTA TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA BOSHQARUV HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	28-31
--	-------

Mahsudov Muzaffar DIGITAL TRANSFORMATION AS A CATALYST FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	32-35
---	-------

Axmedov Latayibxon AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA O'Z KAPITALI HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	36-39
--	-------

G'afurova Dilshoda OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	40-43
--	-------

FALSAFA FANLARI

Danabayev Xurshid KAMBAG'ALLIK TUSHUNCHASINING IJTIMOIY – FALSAFIY MOHIYATI.....	44-47
---	-------

Norliyev Rustam INSON VA JAMIYAT O'RTASIDAGI MUVOZANAT: IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLIL	48-51
---	-------

FILOLOGIYA FANLARI

Abdubannojeva Aziza PSIXOLINGVISTIK TAHLIL METODLARI	52-54
---	-------

Abdumajitov Khurshid THE PHENOMENON OF ANTONYM IN THE LEXICON OF SUMMER SPORTS IN ENGLISH AND UZBEK.....	55-57
--	-------

Asqaraliyeva Dilshoda

O'ZBEK XALQ MAQOLLARIDAN MUMTOZ ADABIYOTDA FOYDALANISH VA ULARNING TARBIYAVIY-AXLOQIY XUSUSIYATLARI 58-60

Исматова Наталья

ИСТОКИ ВОЗНИКОВЕНИЯ ОБРАЗА ИСТОРИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В УЗБЕКСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ 61-65

YURIDIK FANLAR

Холов Уткир

ҚОНУНИЙ КУЧГА КИРГАН СУД ҲУЖЖАТЛАРИНИ ЯНГИ ОЧИЛГАН ҲОЛАТЛАР БҮЙИЧА ҚАЙТА КЎРИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ 66-69

Otamirzayev Oybek

YER OSTI SUVLARI HOLATIDA HUQUQIY BIR NAZAR 70-73

Ergashova Shahrizoda

TRIPS VA WIPO SHARTNOMALARI DOIRASIDA RAQAMLI AKTIVLAR HUQUQIY MAQOMINING EVOLYUTSIYASI 74-76

Burxonov Shahzod

XALQARO MEHNAT TASHKILOTI VA UNING XALQARO MEHNAT STANDARTLARINI ISHLAB CHIQISHDAGI O'RNI 77-80

PEDAGOGIKA FANLARI

Haqberdiyev Baxtiyor

O'QUV FAOLIYATI TAMOYILLARIDA INTEGRATIV VA SINERGETIK YONDASHUVLAR 81-83

Исмагилова Мадинабону

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО И ЗАРУБЕЖНОГО ИНТЕРЬЕРНОГО ДИЗАЙНА 84-86

Olimov Talat

O'QITUVCHILARDA MEDIASAVODXONLIK KO'NIKMALARINI TAKOMILLASHTIRISH USULLARI 87-89

Kamolova Umida

O'QUVCHILARDA ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISHDA POETIK TAHLILLAR 90-92

TIBBIYOT FANLARI

Tursunova Laylo, Qilichov Sherbek

SURUNKALI BUYRAK KASALLIKLARI BOR BEMORLARDA ARTERIAL GIPERTENZIYANING RIVOJLANISH MEXANIZMI VA BUYRAKLARNING FUNKSIONAL FAOLIYATIGA TA'SIRI 93-102

Сафоева Саломат

КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ ПАЦИЕНТОК С ПОЛИКИСТОЗОМ ЯИЧНИКОВ АССОЦИРОВАННЫМ С ГИПОФУНКЦИЕЙ ЩИТОВИДНОЙ ЖЕЛЕЗЫ 103-106

Ergashev Bekzod

JINSIY XROMOSOMALarda GENLARNING ANORMAL KO'RINISHI 107-112

<i>Jurayeva Gulasalxon</i>	
REVMATOID ARTRIT BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA SURUNKALI BUYRAK KASALLIKNING RIOVLANISH XAVF OMILLAR, KASALLIKNING TARQALGANLIGI VA BUYRAKLAR ZARARLANISH VARIANTLAR	113-121
<i>Ro'zumbetova Safura, Umarova Zamira</i>	
PODAGRIK NEFROPATIYADA BUYRAKLARNING SHIKASTLANISH MEXANIZMI	122-127
FARMATSEVTIKA FANLARI	
<i>Shakirova Dinora, Xabibullayeva Shoira</i>	
DETERMINATION OF THE ANTIMICROBIAL EFFECT OF DRIED RASPBERRY LEAVES	128-132
PSIXOLOGIYA FANLARI	
<i>Bekmuratova Xalima</i>	
ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMİK LITSEY O'QUVCHILARIDA KASBIY MOTIVATSİYANI SHAKLLANTIRISH: İJTIMOIY MUHİTNİNG TA'SIRI.....	133-136

INSON VA JAMIYAT O'RTASIDAGI MUVOZANAT: IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLIL

Norliyev Rustam Ibragimovich

Termiz davlat pedagogika instituti
Falsafa va ma'naviyat asoslari kafedrasи
mudiri, f.f.n., dots
E-mail: norliyevr@mail.ru
ORCID: 0009-0007-6348-681X

Annotatsiya. Mazkur maqolada inson va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlar ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Insonning shaxs sifatida shakllanishi, uning jamiyatdagi o'rni, jamiyat taraqqiyotidagi axloqiy, madaniy, ma'naviy omillar bilan bog'liq jihatlar yoritiladi. Shuningdek, individuallik va jamoaviylik, erkinlik va mas'uliyat, shaxsiy manfaat va ijtimoiy ehtiyojlar o'rtasidagi muvozanat masalalari falsafiy asosda ko'rib chiqiladi. Maqolada zamonaviy jamiyatdagi insonparvarlik, fuqarolik ongi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash yo'llari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Inson, jamiyat, muvozanat, individ va jamoa, ijtimoiy ong, axloq, erkinlik, mas'uliyat, falsafa, fuqarolik jamiyat, ma'naviyat, ijtimoiy barqarorlik.

THE BALANCE BETWEEN INDIVIDUAL AND SOCIETY: A SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS

Norliyev Rustam Ibragimovich

Head of the Department of Philosophy
and Fundamentals of Spirituality,
Termiz State Pedagogical Institute,
PhD in Philosophy, Associate Professor

Abstract. This article analyzes the interactions between the individual and society from a socio-philosophical perspective. It explores the formation of the individual as a person, their role in society, and aspects related to moral, cultural, and spiritual factors influencing societal development. The philosophical dimensions of the balance between individuality and collectivism, freedom and responsibility, as well as personal interests and social needs, are also examined. Furthermore, the article discusses approaches to promoting humanism, civic consciousness, and social stability in modern society.

Keywords: Human, society, balance, individual and community, social consciousness, morality, freedom, responsibility, philosophy, civil society, spirituality, social stability.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025-10>

Kirish. Shaxs o'zi yolg'iz holda mavjud bo'la olmaydi, u boshqa odamlarga muhtojdir, ijtimoiy hayot o'zaro bog'liqlik asosida ro'yobga chiqadi. Kishi yolg'iz o'zi butun jamiyatning o'rnini bosa olmaydi.

Spinoza "Teologik-siyosiy tadqiqot" asarida shunday deydi: "Agar har bir inson hayotini davom ettira olish uchun yer haydash, ekish, o'rim-terim qilish, uni maydalash, pishirish, to'qish, tikish va yana ko'plab ishlarni yolg'iz o'zi bajarishi kerak bo'lganida, bunday ishlar uchun kerakli kuch va vaqtga hech qachon ega bo'lmas edi" [7]. Demak, ijtimoiy hayot kollektiv harakat bilan amalgalashadi.

Shaxslarning o'zaro bog'liqligi asosida shakllangan ijtimoiy hayot mavjud. Karl Marks bu o'zaro aloqaning faqat insonga xosligini, boshqa hech bir mavjudotda bu holat uchramasligini

ta'kidlaydi. Hayvonlar, masalan, fillar yo kapalaklar boshqa hayvonlar uchun ishlab chiqarmaydi, deydi u. Bir arilar uyasida arilar faqat bitta mahsulot uchun birga harakat qiladi. Agar uyaning o'rniiga jamiyatni, arilarning o'rniiga esa odamlarni qo'ysak, "jamiyat uyasi"da har bir shaxs turli-tuman narsalarni ishlab chiqaradi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Dyurkgeym "shaxs o'zi mustaqil emas", deydi, shu sababli inson o'ziga kerakli bo'lgan hamma narsani jamiyatdan oladi. Ammo bu munosabat biryoqlama emas: shaxs jamiyatdan oladi va o'zi ham jamiyat uchun mehnat qiladi [4].

Adam Smit "Millatlar boyligi" asarida mehnatning kollektiv xarakteri haqida quyidagilarni aytadi: "Rivojlanayotgan sivilizatsiyaga ega mamlakatda eng oddiy hunarmand yoki ishchining narsalariga bir nazar tashlang. Bu narsalarni unga yetkazishda, hatto kichik ulush bilan bo'lsada, ishtirok etgan kishilar soni har qanday taxminni ortda qoldiradi. Masalan, eng oddiy yengil yung kurtkani olaylik – bu kiyim bir qancha ishchining birgalidagi mehnati mahsulidir" [6].

Biz ijtimoiy hayotning tor ma'nodagi "mehnat taqsimoti" asosida mavjud bo'lishini ta'kidlab o'tdik. Siyosiy iqtisod klassik nazariyotchilari mehnat taqsimotini "samaradorlik" nuqtai nazaridan ko'rib chiqqanlar. A. Smit bozor kengligi, mehnat taqsimoti va samaradorlik o'rtasida aloqa mavjudligini ko'rsatgan: insonlar o'z foydasini ko'zlab harakat qilgan sari bu holat jamiyat uchun umumiyl foyda keltiradi. Karl Marks esa "Kapital" asarida Adam Smit kabi fikr bildiradi. Alovida ishchi faqat o'zi uchun emas, boshqalar uchun ham foydali mahsulot ishlab chiqargan taqdirda, uning mehnati ijtimoiy xususiyatga ega bo'ladi. Alovida ishchi boshqalar ehtiyoji uchun foydali narsalar yaratgan taqdirda bu mahsulot tovar xususiyatini oladi. Karl Marks bu borada shunday deydi: "Mehnat taqsimoti tovar ishlab chiqarishning mavjudlik shartidir. Mahsulotning tovar sifatida namoyon bo'lishi jamiyatda nihoyatda rivojlangan mehnat taqsimoti mavjud bo'lishini talab qiladi" [5].

Muhokama. Mehnat taqsimoti ijtimoiy nuqtai nazaridan o'rganilishidan oldin iqtisodiy kontekstda tahlil qilingan: bozor, taqsimot va samaradorlik o'rtasidagi aloqalar ustuvor bo'lgan. Aristoteldan Smitgacha, undan Karl Marksgacha bo'lgan davrda mehnat taqsimoti tor iqtisodiy doirada ko'rib chiqilgan. Fransuz sotsiologiya maktabining asoschisi Emil Dyurkgeym esa "Ijtimoiy mehnat taqsimoti" nomli asarida bu masalaga sotsiologik nuqtai nazaridan yondashib, taqsimotning birdamlik yaratuvchi jihatiga urg'u bergen. Dyurkgeymga ko'ra, mehnat taqsimoti jamiyatning turli sohalarida tobora kuchayib, siyosiy, ma'muriy, sud funksiyalari tobora ixtisoslashib boradi. Xuddi shuningdek, san'at va ilm sohalarida ham holat shunday. Falsafa yagona ilm bo'lgan davrlar ortda qoldi. Falsafa har biri o'z mavzusi, usuli va yondashuviga ega bo'lgan tadqiqot sohalariga ajraldi" [4].

Shaxs boshqa shaxslar qatori ijtimoiy haqiqatga qo'shilgan holda ijtimoiy mavjudotga aylanadi. Jan-Jak Russoga ko'ra, insonni jamiyatdan ajratish natijasida u hayvondan unchalik farq qilmaydigan mavjudotga aylanishi mumkin [3]. Inson faqat jamiyat ichida va jamiyat orqali "insonlashadi". Inson bo'lish yoki insonlashish faqat biologik-evolyutsion jarayon emas, balki ijtimoiy-evolyutsion jarayondir.

Dyurkgeym sivilizatsiyani ijtimoiy mahsulot deb hisoblaydi, bu — ketma-ket avlodlar davomida bir-biri bilan bog'liq insonlarning kollektiv harakati natijasidir. Jamiyat sivilizatsiyani yaratadi, uni saqlaydi va uni shaxsga yetkazadi. Dyurkgeym fikriga ko'ra, sivilizatsiyalashgan paytdan boshlab undan voz kechish – o'zimizdan voz kechishdir [4].

Biroq Dyurkgeym odamlar o'z ixtiyori bilan qaysi jamiyatda yashashni tanlash huquqiga ega bo'lishi mumkinligini inkor etmaydi, faqat bu qanday amalga oshirilishi haqida aniq fikr bildirmaydi. Dyurkgeym shaxs va jamiyat o'rtasida ontologik farqni ta'kidlaydi. Jamiyat barcha individual kuchlarning birlashmasi natijasidir va shaxsdan ustundir. Shu bilan birga, jamiyat "ichimizda" ham mavjuddir.

Natijalar. Jamiyatga oid tahlil shaxsdan boshlanmaydi. Garchi jamiyat individual kuchlar yig'indisidan hosil bo'lsa-da, u har bir shaxsdan mustaqil va unga tashqi, uni cheklovchi va majburlovchi kuchga ega haqiqatdir.

Dyurkgeym o'z davrida, o'sha paytgacha bo'lgan faylasuflarni insoniyat holatini tushuntirish borasida ikki guruhga bo'lgan holda tahlil qiladi. Sotsiologiya ilmiy fan sifatida shakllanmasdan avval faylasuflar insonni tabiatning eng yuqori pog'onasiga qo'yishgan va individual ongdan ustun tushuncha bo'lishi mumkinligini inkor etishgan. Ammo shaxsdan ustun bo'lgan jamiyat tushunchasi idrok qilingach va jamiyat ham individual kuchlardan iborat bo'lib, o'ziga xos mustaqil hayoti bor bo'lgan butun bir tizim ekanligi anglangach, insoniyat holatini tushunishda yangi nuqtai nazar paydo bo'ldi: shaxs faqat butun jamiyat tizimi doirasida tushuntirilishi mumkin.

Spinoza "Etika" asarida shunday deydi: "Insonning qudrati nihoyatda cheklangandir va tashqi sabablar bilan cheksiz darajada ortib boradi, shuning uchun bizda tashqi narsalarni to'liq o'z ehtiyojimizga moslashtiradigan mutlaq kuch yo'q" [7].

Shaxs jamiyat tizimi ichida mutlaq qudratga ega bo'lishdan yiroqdir. Shaxsnинг jamiyatdagi cheklangan kuchiga oid bu urg'u nihoyatda muhim. Bugungi kunda keng tarqalgan "inson tabiatni yo'q qilmoqda" degan da'voga qarshi faqat shaxs yoki inson markazli tanqid o'rniغا, shaxs va u ishtirok etayotgan ijtimoiy tizimga asoslangan tanqidiy yondashuv ilgari surilsa, bu ancha asosli bo'ladi.

Xulosa. Inson va jamiyat o'rtasidagi munosabat o'zaro bog'liqlik, ta'sir va ehtiyojlar tizimidir. Inson o'zining tabiiy ehtiyojlarini qondirishda, ijtimoiy maqomini topishda va ma'naviy kamolot sari intilishda jamiyatga tayansa, jamiyat esa o'zining mavjudligi va barqaror taraqqiyotini inson faoliyatjisiz tasavvur eta olmaydi. Falsafa, sotsiologiya va siyosat va iqtisodiyot kabi sohalarda bu aloqadorlikning murakkabligi turlicha yoritilgan.

Dyurkgeym, Karl Marks, Spinoza va boshqa mutafakkirlar tomonidan ilgari surilgan g'oyalar shuni ko'rsatadiki, insonning jamiyatdan na amaliy, na ma'naviy, na madaniy jihatdan alohida mavjud bo'la olmaydi. Jamiyatdagi mehnat taqsimoti, ijtimoiy institutlar, madaniyat va axloqiy qadriyatlar insonga nafaqat yashash, balki "inson bo'lish" imkonini ham beradi. Shu boisdan inson va jamiyat o'rtasidagi muvozanatni saqlash nafaqat sotsial barqarorlikning, balki ma'naviy uyg'unlikning ham kafolatidir.

Bugungi globallashuv va individualizm kuchaygan davrda bu muvozanatni yangicha falsafiy yondashuvlar orqali qayta ko'rib chiqish, insonni faqat individual emas, balki ijtimoiy mavjudot sifatida anglash zarur. Inson va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlik – sivilizatsiyaning ildizi, barqaror kelajakning asosi sifatida qadrlanishi lozim.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abu Nasr Forobiy: Fozil odamlar shahri. –Toshkent: Yangi asr avlodи, 206. – 320 b.

2. Engel George L. The Biopsychosocial Model and the Education of Health Professionals. Annals of the New York Academy of Sciences. 310 (June): 1978. – P. 169–87.
3. Гриценов А. А. Никомахова этика // История философии: Энциклопедия. — Минск: Интерпресссервис; Книжный Дом, 2002. – 1376 с.
4. Дюргейм Э. О разделении общественного труда / Пер. с фр. А.Б. Гофмана, примечания В.В. Сапова. — М.: Канон, 1996. — 432 с.
5. Маркс Карл. Капитал. Перевод И. И. Степанова-Скворцова. – Москва: Политиздат, 1969. – 908 с.
6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. — М.: Ось-89, 1997. 255 с.
7. Спиноза Бенедикт. Этика. [пер. с лат. Н. Иванцова]. – Москва: Издательство ACT, 2020. — 352 с.
8. Berkinovich, E. U. (2020). Social-philosophical and spiritual-moral views of the Akhmad Dash. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 9(2), 184-188.
9. Ergashev, U. (2024). AHMAD TOSHKO 'PRIZODANING "SO 'Z ILMI" TASNIFI. TAMADDUN NURI JURNALI, 10(61), 220-222.
10. Saidov, S. (2023). THE SIGNIFICANCE OF MUNJIK TERMIZI HERITAGE IN THE DEVELOPMENT OF ISLAMIC SCIENCES. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(5), 5-8.
11. Saidov, S. (2024). IBN SINO RISOLALARIDA RUHIY TARBIYA MASALALARI. International scientific journal of Biruni, 3(1), 269-273.
12. Ugli, S. S. A. (2020). Philosophical and moral significance of IBN'S work "Al-adab Al-kabir". Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 9(2), 261-264.
13. Эргашев, У. Б. (2020). ИСОМИДДИН АҲМАД ТОШКЎПРИЗОДА. In КУЛЬТУРОЛОГИЯ, ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ И ФИЛОЛОГИЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ВЗГЛЯДЫ И НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ (pp. 148-152).